

Elektroninio verslo ir elektroninės komercijos samprata ir plėtros tendencijos

Rimantas Gatautis
rgataut@ktu.lt

Elektroninis verslas – revoliucija?

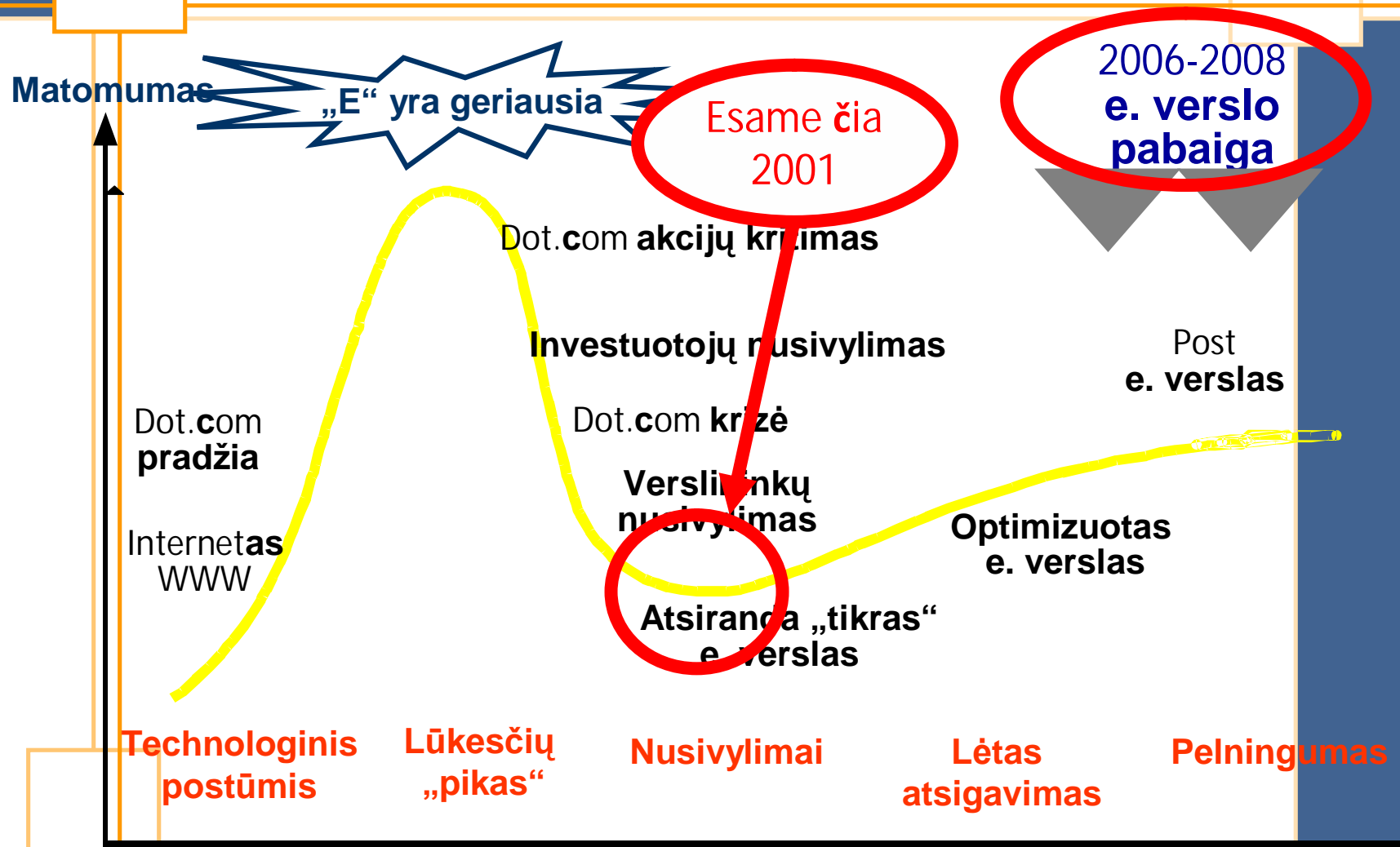
- K. C. Laudon, C. Guercio Traver *E-commerce. Business. Technology. Society. 7th edition, 2010.*
- Chapter 1. The Revolution Is Just Beginning

Personalinių kompiuterių raida

E. verslo kitimo tendencijos (Gartner G2, 2001)

E. verslo kitimo tendencijos

- „E-business is just business“ – e. verslas yra tiktai verslas;
- Marketingas, finansai, žmogiškųjų išteklių vadyba, e. verslas (IRT sprendimai) ir kt. – funkcinės veiklos sritys;
- Nauja vakar – įprasta šiandien (S. Wardley, 2007).

Elektroninis verslas / IT sprendimai įmonėse

- Nūdienos dilema – informacijos perteklius ir laiko stoka.
- Plačiai naudojami produktai.
- Nuo inovacijų – prie „plataus vartojimo sprendimų“ (angl. *from innovation to commoditization*).
- Tai kas yra e. verslas: revoliucija ar evoliucija?

Kas sakoma apie e. verslą?

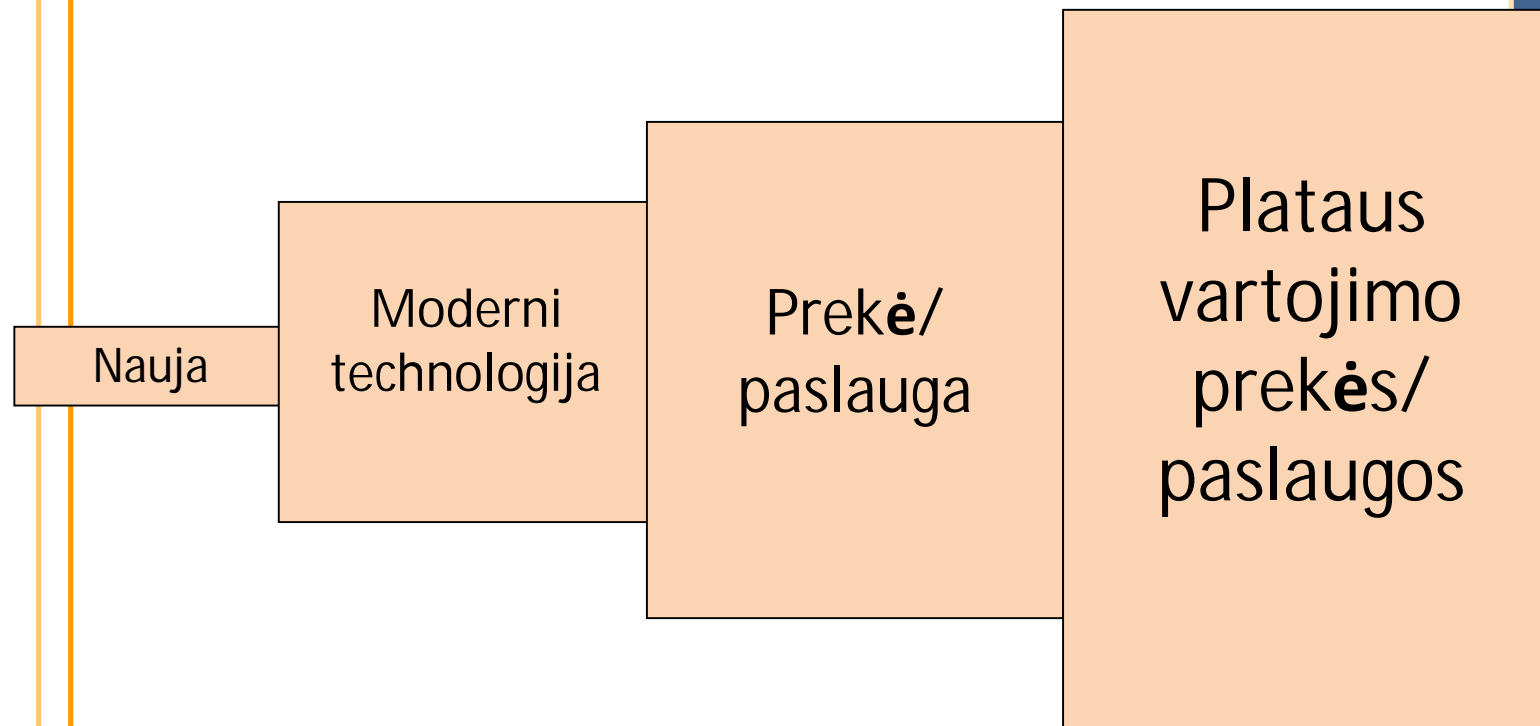
- **Chris Argyris ir Donald Schon (1978)** – **palaikomosios teorijos** (ką sakome apie technologiją) ir **naudojamosios teorijos** (kaip iš tiesų naudojame technologiją).
- Niekur kitur šis skirtumas nėra toks akivaizdus kaip šiandieniniame diskurse, supančiame elektroninį verslą.
- Informacijos šaltiniai: kaip žmonės perka ir kaip atliekamos verslo operacijos? Ką apie tai pasakoja technologai ir žurnalistai?

E. prognozės ir e. realybės

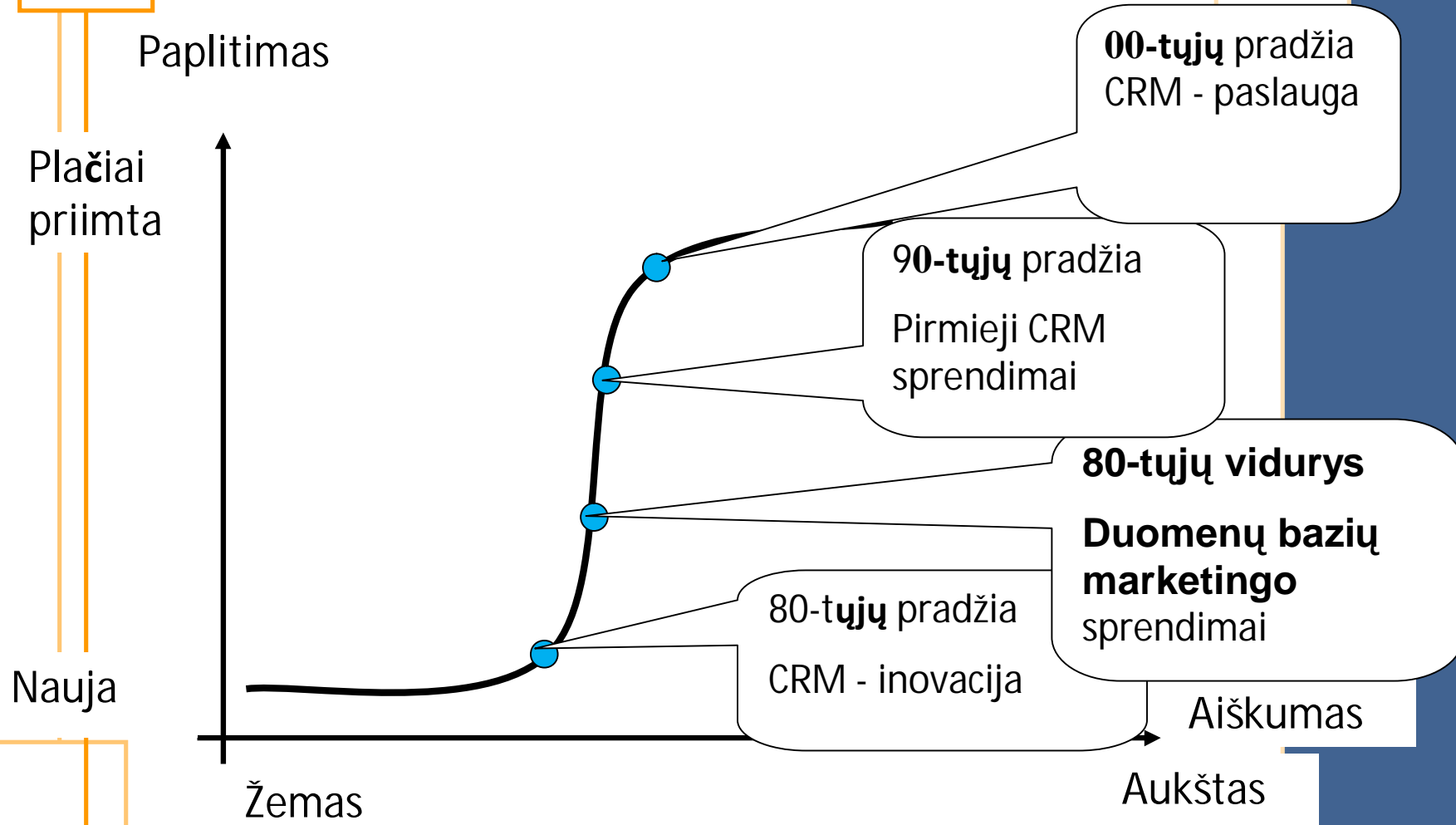
- Prekės ženklo svarba.
- Tarpininkų atsisakymas ir tarpininkavimas.
- Pirmojo iniciatoriaus pranašumai.
- Masto ir sferos ekonomijos.
- Žemesnės kainos.

E. verslas – inovacija? Inovacija – „plataus vartojimo“ sprendimas

Inovacija – „plataus vartojimo“ sprendimas

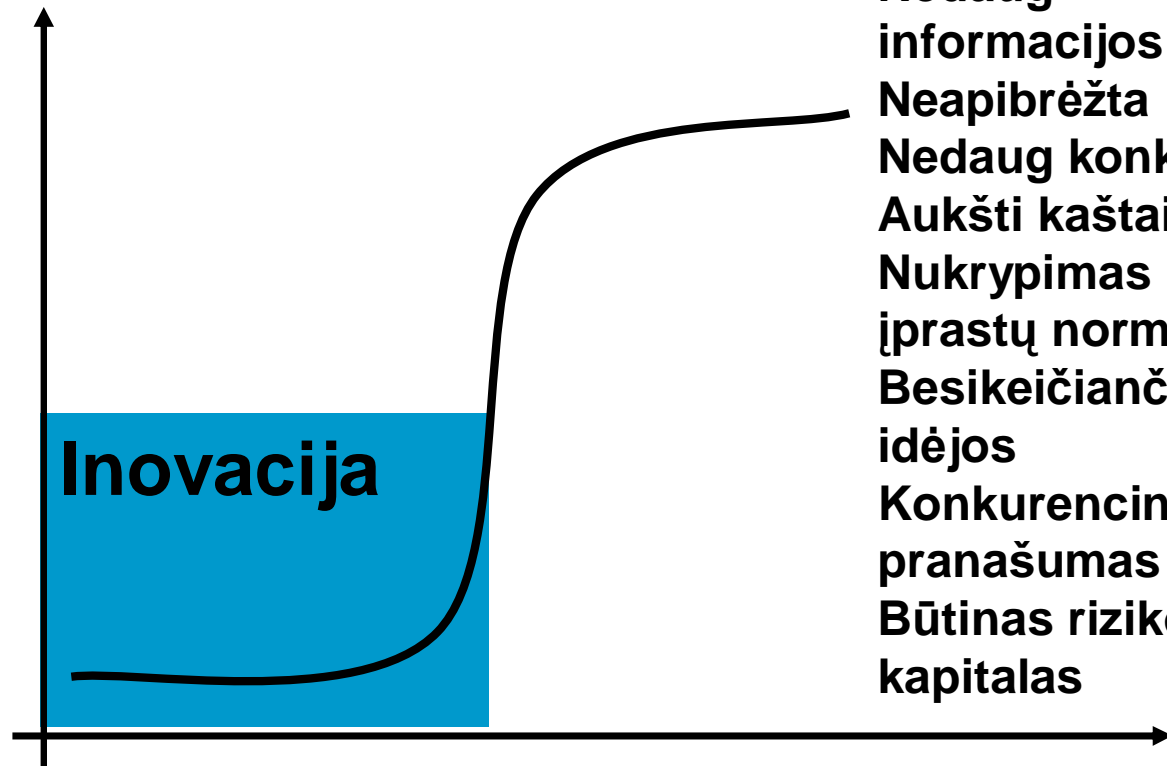

Inovacija – „plataus vartojimo“ sprendimas

Paplitimas

Plačiai priimta

Nauja

Inovacija

Žemas

Aukštas

Nedaug informacijos
Neapibrėžta
Nedaug konkurentų
Aukšti kaštai
Nukrypimas nuo įprastų normų
Besikeičiančios idėjos
Konkurencinis pranašumas
Būtinasis rizikos kapitalas

Aiškumas

Inovacija – „plataus vartojimo“ sprendimas

Paplitimas

Plačiai priimta

Nauja

Žemas

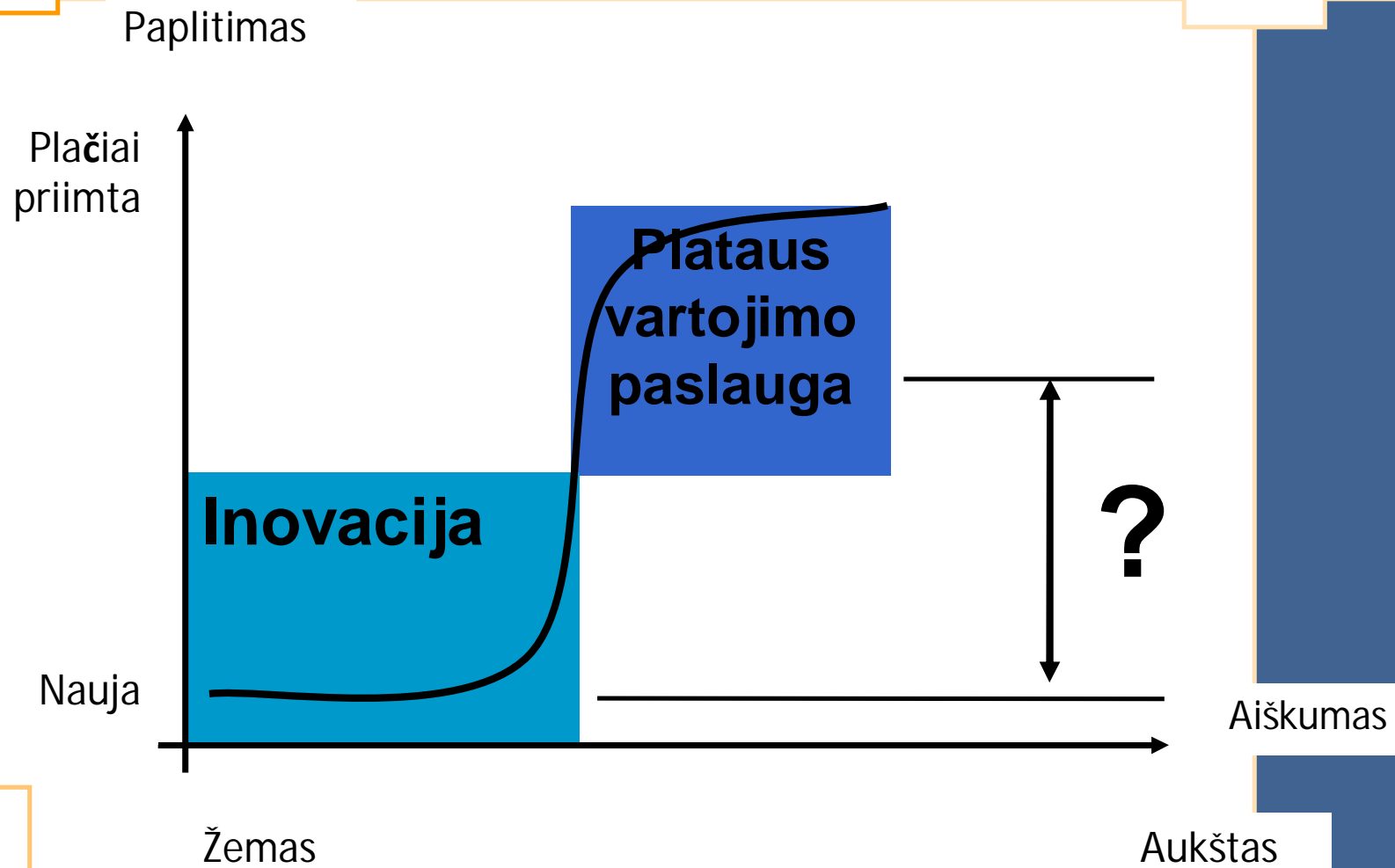
Aukštas

Plataus vartojimo paslauga

**Daug informacijos
Apibrėžtos paslaugos
Daug konkurentų
Žemi kaštai
Nukrypimas nuo normų
nepageidaujamas
Apibrėžtos metodologijos
Verslo kaštai
Dėmesys kaštams**

Aiškumas

Paslaugų tiekėjų perspektyva arba e. verslo pasiūlymai

„IT doesn't matter“

„IT nesvarbu“ (Car, 2003)

- Kuo labiau IT sklinda, tuo labiau standartizuota ir visur esančia technologija tampa;
- Konkurentai turi prieigą prie tos pačios technologijos, kas nesuteikia **jokio konkurencinio pranašumo**.

„IT doesn't matter“

Nauja

Moderni
technologija

Prekė/
paslauga

Plataus
vartojimo
prekės/
paslaugos

**Konkurencinis
pranašumas**

**VERSLO
KAŠTAI**

„IT doesn't matter“

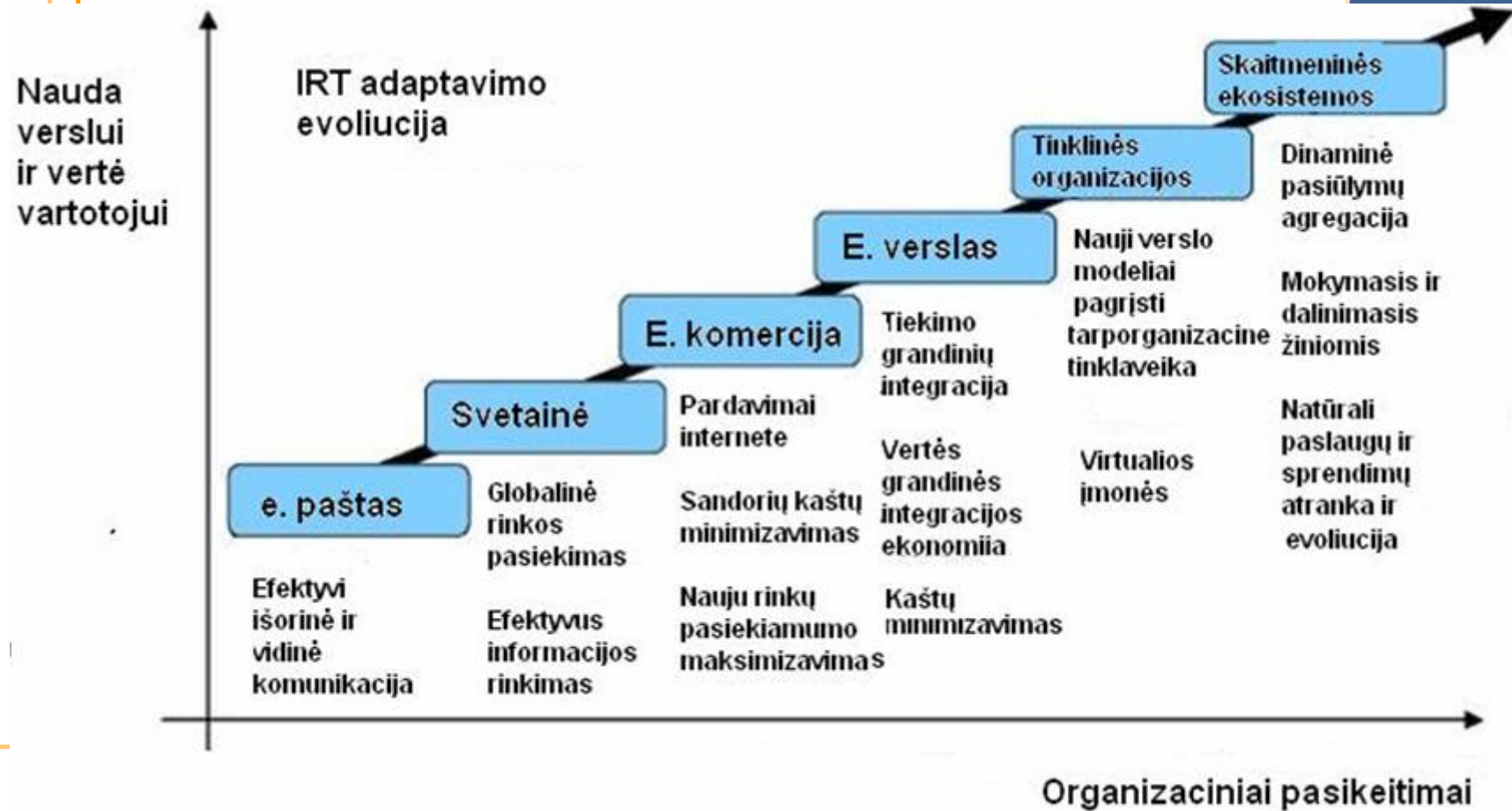

Nick Carr

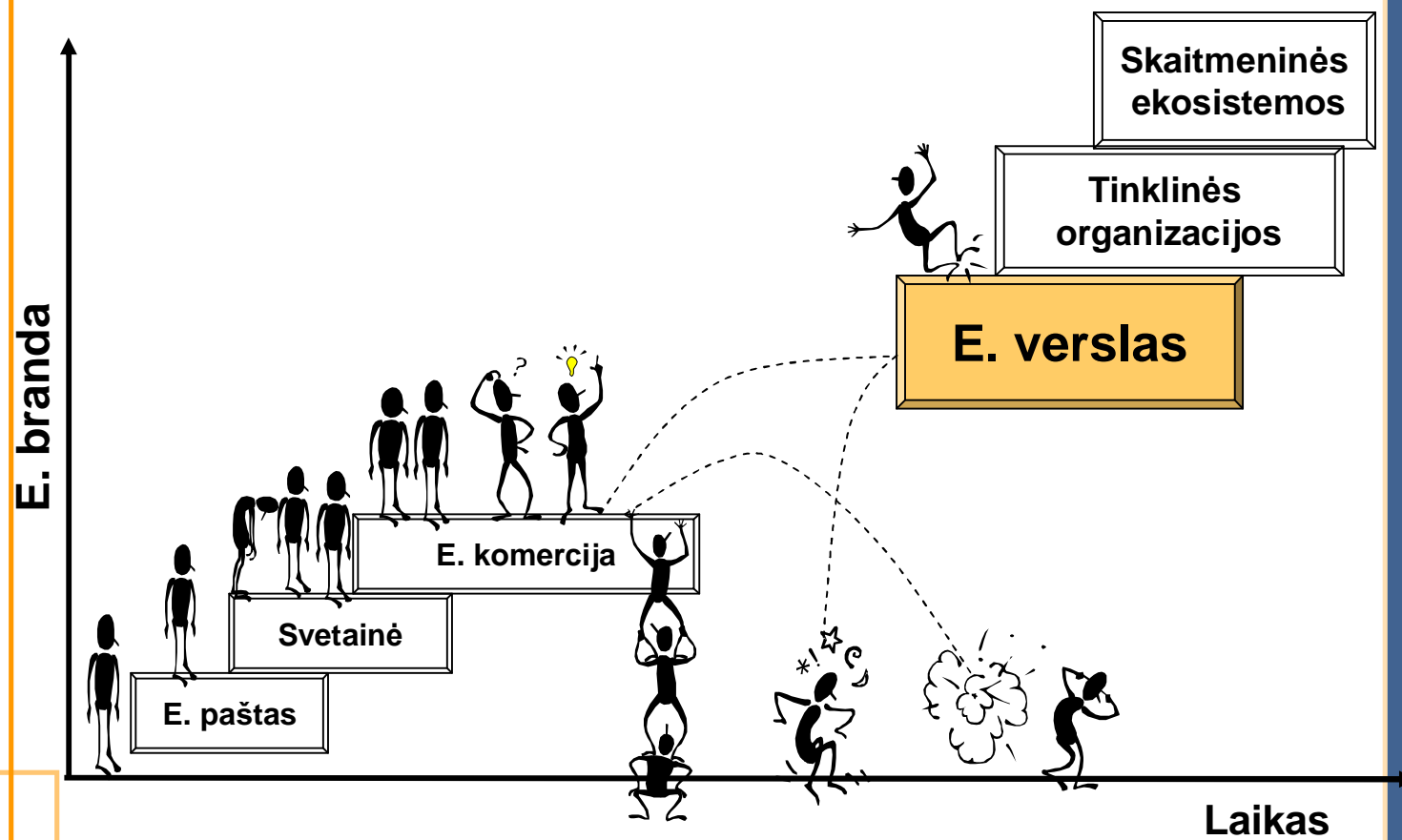
- IT išplito visur ir nebeturi strateginės vertės.
- Elektroninis verslas – organizacijos kaštai.

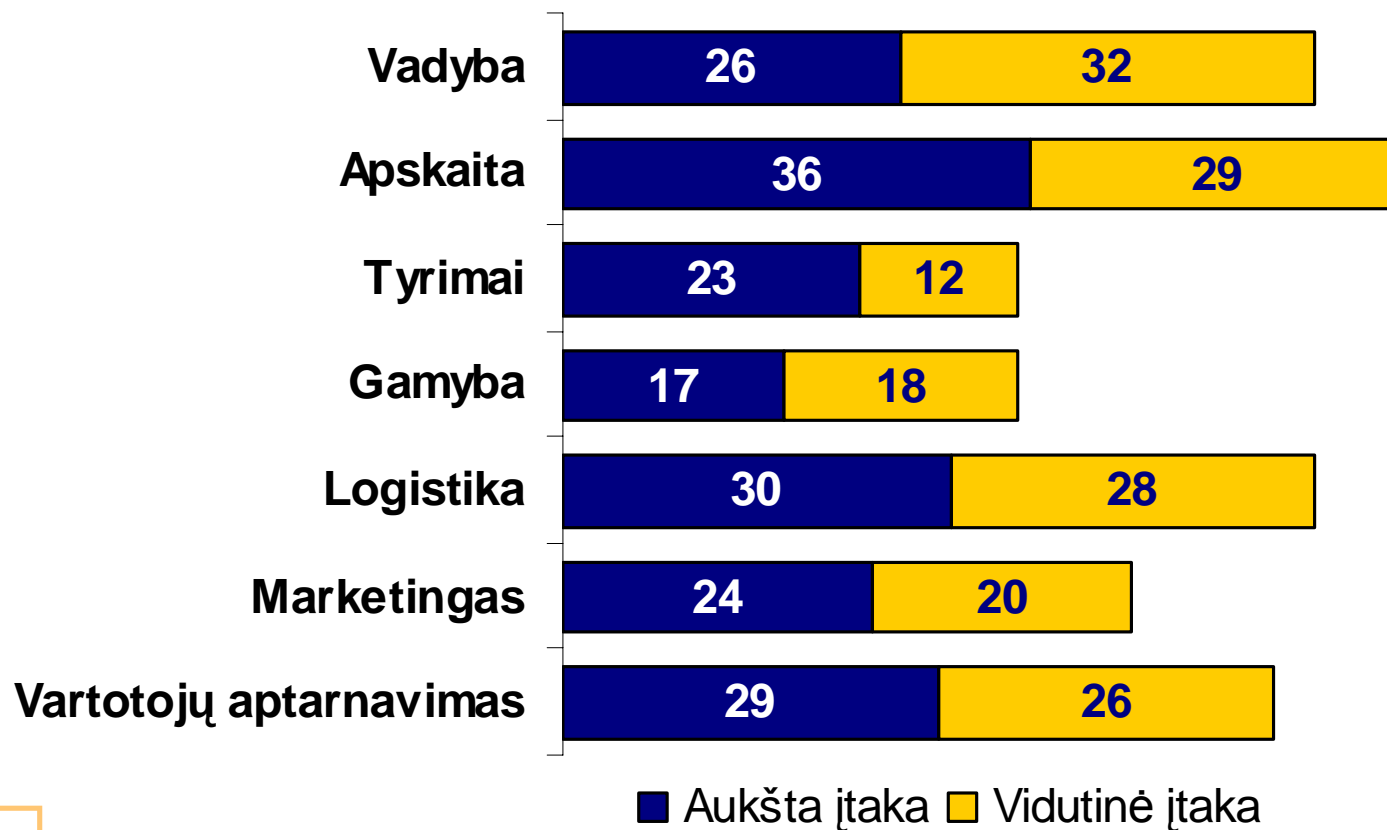
E. laiptų (angl. *e-ladder*) koncepcija

Trikdžiai?

„E-Business Watch“ faktai (2006/2007 m.)

Nauji iššūkliai elektroniniame versle

- Bendradarbiavimo / partnerystės požiūris – amatininko požiūris / pasidaryk pats (angl. *do it all yourself*).
- Paslaugų nuoma (angl. *outsourcing*; koncentracija į esmines kompetencijas).
- Atvirosios inovacijos (angl. *open innovation*; H. Chesbrough, 2003).
- Ekosistemos (angl. *ecosystem*; egzistuoja įvairios interpretacijos).
- Prisijungimas ir plėtra (angl. *connect and develop*; Harvard Business Review, 2006).
- Minios paslaugos (angl. *crowdsourcing*; Wired, 2006).

Elektroninio verslo samprata

Kas yra E. VERSLAS?

Kas yra E. KOMERCIJA?

Elektroninio verslo samprata

Frost, Straus 2001

EB=EC+BI+CRM+SCM+ERP
(angl.)

EV=EK+VI+RVV+TGV+IRP

Elektroninio verslo samprata

Elektroninė komercija

E. komercija yra visa, kas susiję su prekių ar paslaugų įsigijimu arba pardavimu.

Kitaip tariant, e. komercija apima paskirstymo kanalus.

E. komercija ir e. verslas dažnai persipina, tačiau e. komercija yra tik vienas e. verslo elementų.

Elektroninio verslo samprata

Verslo inteligencija

(angl. *business intelligence*) – tai pirminės ir antrinės informacijos rinkimas apie konkurentus, rinkas, vartotojus, technologijas ir kt.

Elektroninio verslo samprata

Ryšių su vartotojais valdymas

(angl. *customer relationship management*) – tai ryšių su vartotojais – pavieniais žmonėmis bei organizacijomis – užmezgimas ir palaikymas, atitinkamų strategijų kūrimas bei įgyvendinimas, siekiant, kad vartotojai būtų patenkinti ir pačia įmone, ir jos produktais.

Elektroninio verslo samprata

Tiekimo grandinės valdymas

(angl. *supply chain management*) – tai išteklių kanalų valdymas, siekiant, kad prekių tiekimo vartotojams sistema veiktų kuo efektyviau. Apibendrintai šie procesai vadinami integruota logistika.

Elektroninio verslo samprata

Įmonės išteklių valdymas

(angl. *enterprise resource management*) – tai į įmonę orientuotų operacijų valdymas, kontroliuojant reikiamų žaliavų, produktų ir pan. įsigijimą, užsakymų priėmimą, asortimentą ir inventorių.

Elektroninio verslo samprata

E. Komercija (Jaworski, Rayport 2001)

„mainai tarp dviejų šalių (asmenų ar organizacijų), atliekami pasitelkus įvairias technologijas bei kitos vidinės ar išorinės veiklos, atliekamos elektroninėmis priemonėmis ir palengvinančios mainus“.

Elektroninė komercija

Sąvoka	Apibrėžimas
Elektroninė transakcija (platusis požiūris)	Tai prekių (paslaugų) pardavimas ar pirkimas (dalyvaujant verslo struktūroms, namų ūkiams, fiziniams asmenims, vyriausybei ar kitoms viešosioms ar privačioms organizacijoms), naudojant informacinių technologijų infrastruktūrą. Prekės ir paslaugos užsakomos per šią infrastruktūrą, bet apmokėjimas ir galutinis prekių (paslaugų) pristatymas gali būti vykdomi fiziškai arba naudojant informacinių technologijų infrastruktūrą.
Internetinė transakcija (siaurasis požiūris)	Tai prekių (paslaugų) pardavimas ar pirkimas (dalyvaujant verslo struktūroms, namų ūkiams, fiziniams asmenims, vyriausybei ar kitoms viešosioms ar privačioms organizacijoms), naudojant internetą. Prekės ir paslaugos užsakomos internetu, bet apmokėjimas ir galutinis prekių (paslaugų) pristatymas gali būti vykdomi fiziškai arba naudojantis interneto tinklu.

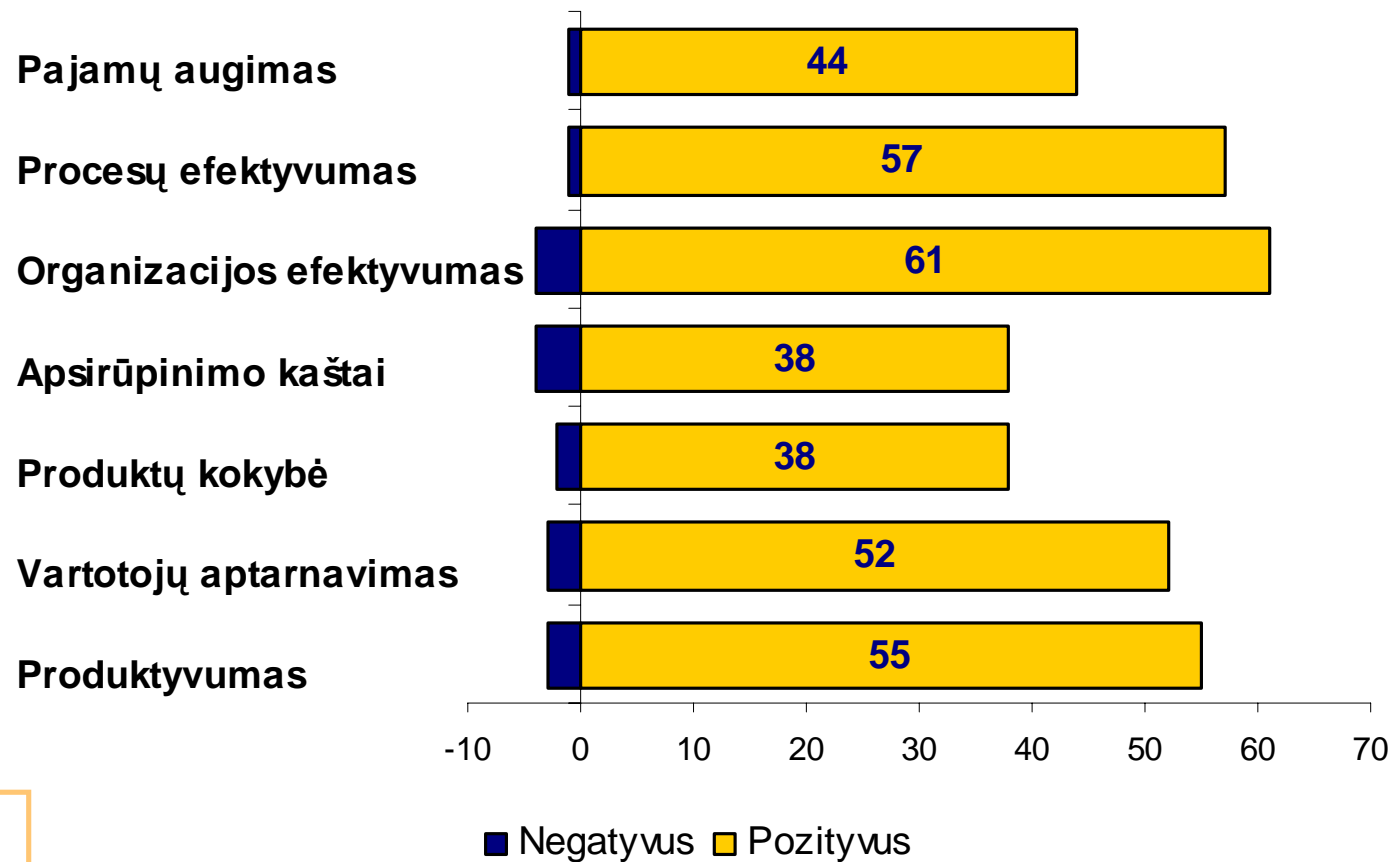
Elektroninio verslo samprata

Elektroninio verslo samprata ir raida

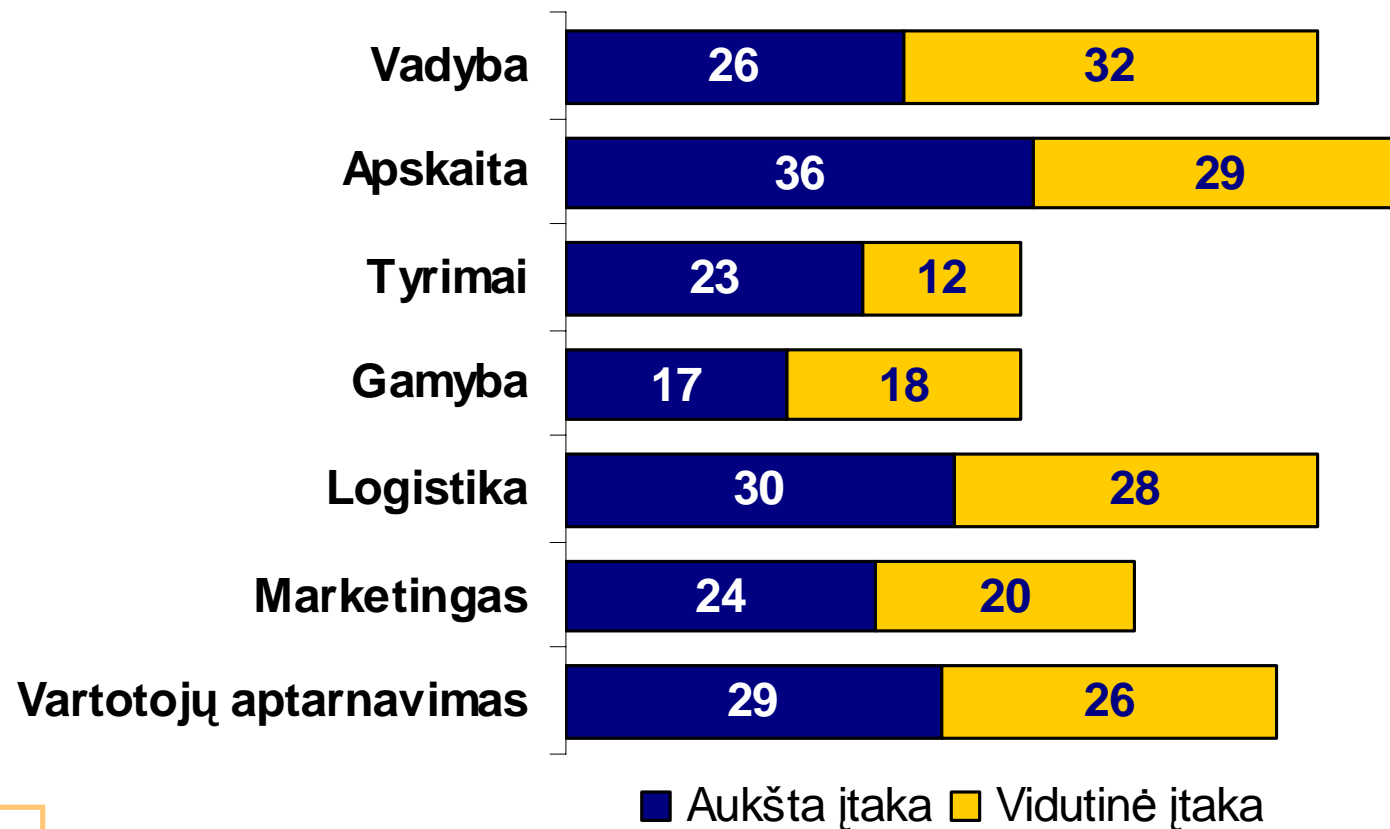
Elektroninis verslas – terminas, kurį įvedė kompanija IBM 1997 metais; pirmiausia atsirado tam, kad apibūdintų izoliuotą reiškinį, specifinę organizacijos vykdomą funkciją. Per tam tikrą laiką tapo plačiai priimtina, kad verslas ir verslo aplinka išsivysto iš elektroninės komercijos per elektroninį verslą į IRT pagrįstą tinklo ekonomiką (e. ekonomiką). Šiame kontekste e. verslas nesudaro atskiros ir izoliuotos funkcijos, apsiribojančios specifinėmis sritimis, bet, veikiausiai, sudaro esminio verslo proceso dalį. Kitaip tariant, šiandien *e. verslas yra verslas*.

Elektroninio verslo dimensijos: funkcinė perspektyva

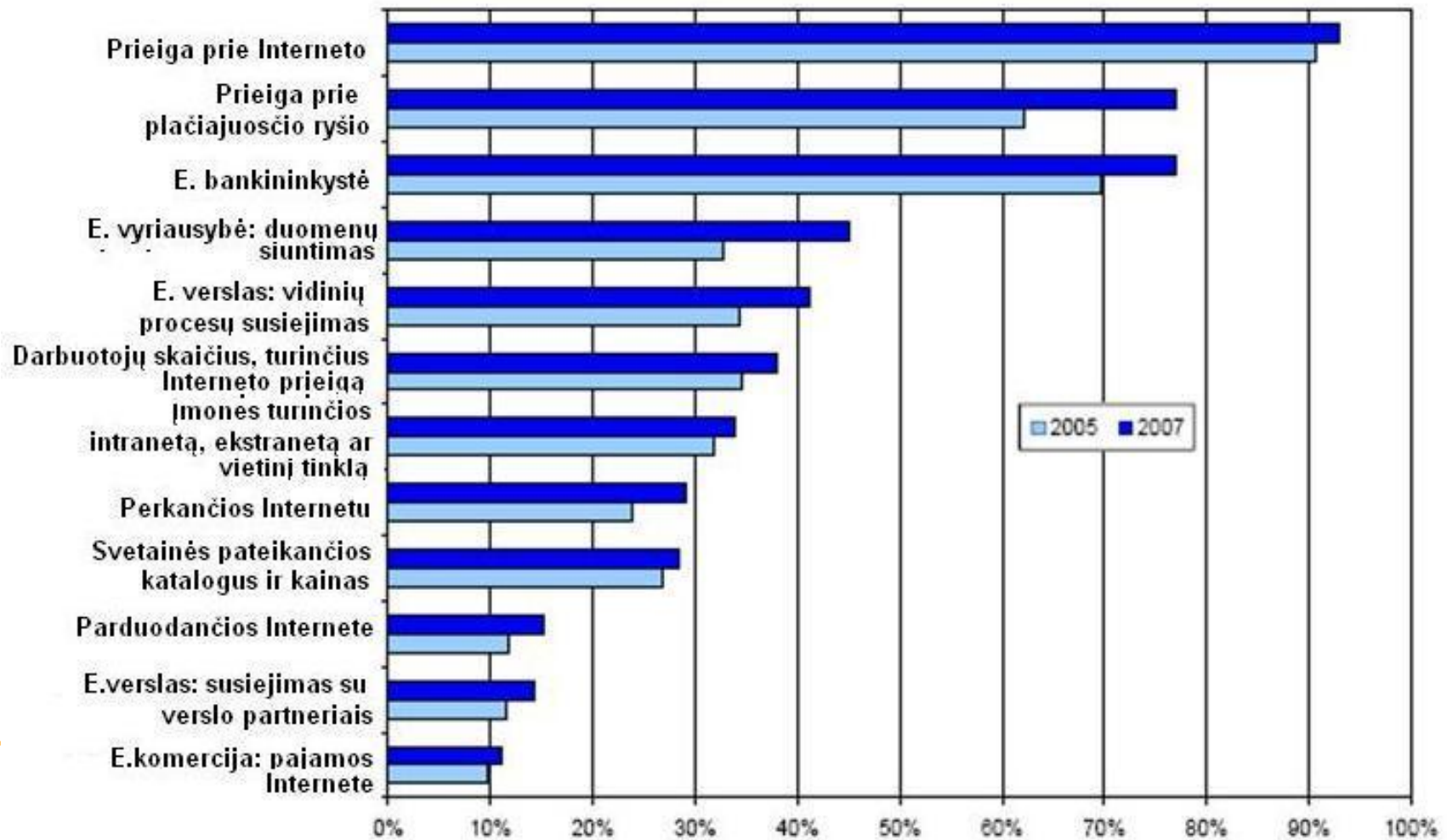

Elektroninio verslo dimensijos: funkcinė perspektyva

I RT naudojimas ES įmonėse (2005-2007 m.)

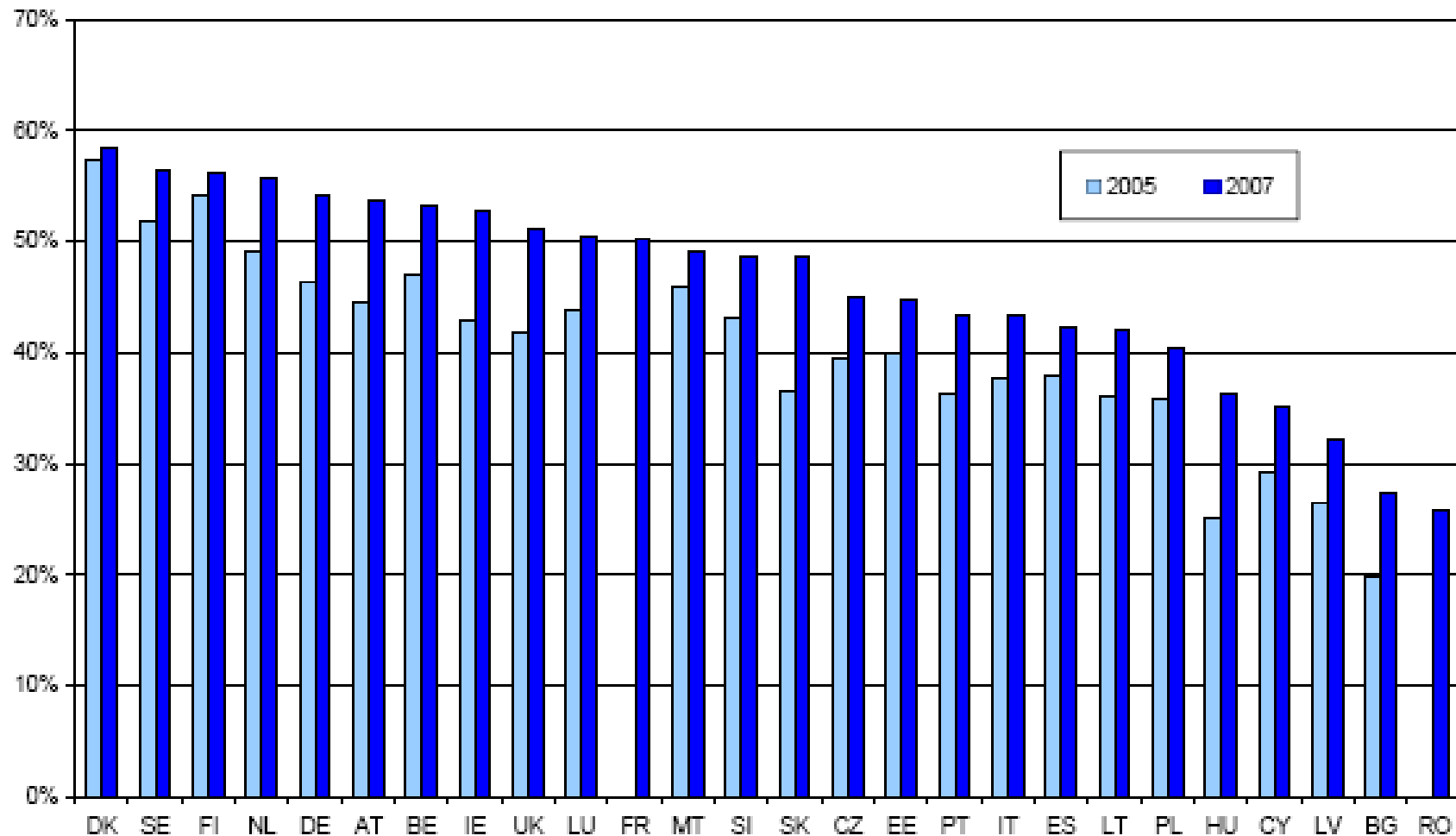

Elektroninio verslo dimensijos: sektorinė perspektyva

Sprendimai Sektoriai	E. tiekimas ir apsirūpinimas	E. logistika ir TGV	E. kūrimas ir planavimas	E. marketingas ir pardavimai	IRT panaudojimas inovacijoms	Suvokta IRT svarba
Maistas ir gėrimai	●●	●●●●●	●●	●●	●●	●●
Avalynė	●	●	●	●●	●●	●
Mediena ir popierius	●●●	●●●	●●	●●●	●●	●●
IRT gamyba ₁	●●●●●	●●●	●●●	●●●	●●●●●	●●●
Vart. elektronika	●●●●●	●●●	●●●	●●●	●●●●●	●●●
Laivų statyba	●●	●●	●●●●	●	●●	●●
Statyba	●●	●●	●●●	●	●●●	●●
Turizmas	●●●	●●●	●●	●●●●	●●	●●●
Telekomunikacijos	●●●●●	●●	●●●	●●●●	●●●●●	●●●●●
Sveikumo paslaugos	●●●	●●	●●	●	●●●	●●●

● = žemiau nei vidutinė svarba/ svarbtis ●● = vidutinė svarba/skverbtis ●●● = daugiau nei vidutinė svarba/ skverbtis
 ●●●● = labai reikšminga/didelė svarba ● = tik kai kurie subsektoriai/ įmonių tipai

E. verslo dimensijos: regioninė / geografinė perspektyva

Elektroninio verslo tendencijos ES

- *„Daiktų interneto“ atsiradimas, kuriame galės bendrauti kasdieniai daiktai, tokiu būdu padėsiantys laiku sužinoti detalią informaciją apie produkto vietą ir gyvavimo ciklus bei atskiras ir dinamines prekių kainas.*
- *„Inovacijų ekosistemos“ sukūrimas; pavyzdžiui, smulkių ir vidutinių įmonių tinklų, bendradarbiaujančių pasauliniu mastu kūrimas; dinaminiai išteklių, taikymo, paslaugų ir žinių mainai.*
- *Naujos lankstaus ir mobilaus komandinio darbo formos; dinamiškos ir energingos žmonių, dirbančių naujose bendradarbiaujančiose aplinkose, kurias remia internetas, bendruomenės. Norint įveikti šiuos iššūkius, bendrovės turi pasiekti pagrindinius tikslus: padidėjęs lankstumas, masto ir apimties ekonomikos, kainų mažinimas, trumpesnės laiko skalės, galimybė naudotis technologijomis, pagerėjusi kokybė, ir padidėjęs veiklos veiksmingumas.*

IRT tendencijos įmonėse

- IRT – visuotinės technologijos:
  - plinta visuose sektoriuose;
  - laikui bėgant tobulėja;
  - įgalina inovacijas – naujos prekės, paslaugos, procesai, darbo metodai, t.t.
- IRT spartina svarbiausių įgalinančių technologijų (angl. *Key Enabling Technologies*) vystymąsi.
  - Nanotechnologijos, mikro ir nano elektronika, fotonika, biotechnologijos, pažangios (angl. *advanced*) medžiagos.

E. tendencijos 2010-2011 (Laudon, 2010)

- Socialinės tinklaveikos internete bumas tęsiasi.
- Atsiranda socialinės e. komercijos platformos.
- Pardavimai internete vėl pradeda augti.
- Mobilaus interneto augimas.
- Online video medžiagos vartojimas.
- Besitęsiančios saugumo ir privatumo problemos.